

HELSINGIN KAUPUNGIN

YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA

Vuoden 1999 tutkimusohjelma

Irene Rissanen (toim.)

Helsinki 1999

Tutkimusmäärärahoilla 1999 toteutettavat tutkimukset

ILMA

Sisäilma, ulkoilma, liikenne

Helsingin kaupunki-ilman hiukkasten heikkoihin liuottimiin liukenevien alkuaineiden määrittäminen

Ilman hiukkaset ja niiden terveysvaikutukset ovat kansallisesti ja kansainvälisesti mielenkiinnon kohteena. Ilman hiukkasten kokonaiskoostumusta on tutkittu (mm. YTV ja Ilmatieteen laitos; Pääkaupunkiseudun julkaisusarja C 1998:7).

Tavoitteena on määrittää ilmassa olevien hiukkasten heikkoihin liuottimiin liukenevat alkuaineet sekä kehittää analyysimenetelmät ICP-MS-laitteelle kyseisillä näytematriiseilla.

Hankenumero	(71046)	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	0 mk (YI)	
Yhteistyö	YTV, Ilmatieteen laitos	
Tutkijat	Sirkku Valkama	p. 7312 2648
	Tapio Riiheläinen	p. 7312 2650
	Antti Pönkä	p. 7312 2710
	Timo Vartiala	p. 7312 2656
	Asta Ekman	p. 7312 2657
	Lea Virta	p. 7312 2628
	Seppo Ahonen	p. 7312 2660

Ilmansaasteiden vaikutus terveyteen

Kyseessä on osa pitkäaikaista yhdyskuntailman terveysvaikutusselvitystä. Alustavat tiedot Chicagosta viittaavat siihen, että hiilimonoksidin haitat lisääntyvät kylmyyden myötä.

Tavoitteena on vuoden 1999 aikana selvittää kylmyyden vaikutus kuolleisuuteen ja sairaalahoitoisuuteen yhdessä hiilimonoksidin kanssa käyttäen kolmea eri menetelmää.

Hankenumero	71001	
Tutkimuksen toteutusaika	Toistuva	
Määräraha 1999	25 000 mk sekä julkaisukustannukset 5000 mk (Yty)	
Yhteistyö	Kovarianssi Oy	
Tutkijat	Antti Pönkä	p. 7312 2710

Päiväkotilasten sairastavuus

Tutkimuksessa hyödynnetään Lactofilus GG -päiväkotilasten sairastavuustutkimusta, jossa sosiaaliviraston, HYKS:n, Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitoksen ja Valion toimesta selvitetään lactofilusbakteerien vaikutusta päiväkotilasten ripuli- ja kuumesairastavuuteen vuosina 1998 - 1999. Eräänä taustamuuttujana tarvitaan tieto kyseisten 18 päiväkodin ilmanvaihdosta. Tavoitteena on selvittää, onko ilmanvaihdolla päiväkodeissa vaikutusta lasten sairastavuuteen.

Hankenumero	-
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 2000
Määräraha 1999	5 000 mk (julkaisukustannukset) (Yty)
Yhteistyö	HYKS, Lastenkliniikka ja Valio
Tutkijat	Antti Pönkä p. 7312 2710 Tuomo Leskelä p. 7312 2714 Petri Puttonen p. 7312 2763

Sisäilman ammoniakkitutkimukset kunnissa

Rakennusmateriaalien päästöistä aiheutuvia terveyshaittoja on kunnissa selvitetty useita vuosia. Yhtenä keinona on ollut sisäilman ammoniakkipitoisuuden mittaaminen. Kohonnutta ammoniakkipitoisuutta on pidetty ongelman indikaattorina, mutta varsinaista terveyshaitan aiheuttajaa ei vielä tunneta. Tavoitteena on koota yhteen kunnissa (arviolta 30 - 50 kunnassa) tehtyjen ammoniakkimittausten tulokset ja muut tarkastuksiin liittyvät tiedot (materiaalitiedot, VOC-tulokset jne.). Tilastollisin keinoin etsitään ongelmalle yhteisiä tekijöitä.

Hankenumero	71051
Tutkimuksen toteutusaika	1999
Määräraha 1999	0 mk (Yvy), Ulkopuolinen rahoitus: STM 200 000 mk
Yhteistyö	Sosiaali- ja terveysministeriö
Tutkijat	Perti Forss p. 7312 2750 Markku Viinikka p. 7312 2756 Jukka Puttonen p. 7312 2773

Asuntojen terveyshäittävalitukset Helsingissä

Helsingiläisten asuntojen terveyshäitöistä on asuntovalitusrekisteriin kertynyt huomattava määrä tietoa, jota ei ole käsitelty systemaattisesti. Tavoitteena on käsitellä asuntovalitusaineisto tilastollisesti. Työ saadaan alkuun syksyllä 1999, ja se jatkuu vuonna 2000 valmistuen 31.5.2000 mennessä.

Hankenumero	71052
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000
Määräraha 1999	45 000 mk (Yvy)
Yhteistyö	-
Tutkijat	Markku Viinikka p. 7312 2756 Jukka Puttonen p. 7312 2773

Haihtuvia orgaanisia yhdisteitä käyttävien ja hajuhaittoja aiheuttavien laitosten esiintyminen ja haittojen arviointi

Euroopan yhteisöjen komissio on esittänyt ehdotuksen neuvoston direktiiviksi orgaanisten liuottimien (VOC) käytöstä aiheutuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen rajoittamiseksi tietyissä teollisissa toimissa. Teollinen liuotinkäyttö vastaa noin puolta teollisista VOC-päästöistä ja on yksi tärkeimmistä päästöjä aiheuttavista sektoreista. Otsoninmuodostuksen luonteen vuoksi kaikista lähteistä tulevien esiasteiden päästöjä olisi vähennettävä EU:n arvion mukaan 80% vuoden 1990 tasosta, jotta ilmanlaadun normit täyttyisivät. Auto Oil -ohjelman keskeinen johtopäätös hankkeen kannalta on, että liikenteeseen sovellettavilla, päästöjen vähentämiseksi tarkoitetuilla lisätoimenpiteillä on vain nimellinen vaikutus alailmakehän otsoniongelman ratkaisemisessa, jollei samalla sovelleta rinnakkaistoimenpiteitä erityisesti VOC-päästöjen lähteisiin. VOC-direktiivin on määrä tulla voimaan vuonna 2000. Teollisuusvalvonnan lupaehtoissa uusien laitosten suhteen direktiivi otetaan soveltuvin osin huomioon.

Keskeisenä tavoitteena on selvittää VOC-direktiivin tarkoittamat haihtuvia orgaanisia yhdisteitä käyttävät laitokset sekä samalla kartoittaa teollisuuden aiheuttamat hajuhaitat. Tutkimuksen tuottamilla tiedoilla on erityistä merkitystä pyrittäessä rajoittamaan yhdyskuntailmaa pilaavia päästöjä.

Hankennumero	71053	
Tutkimuksen toteutusaika	1999	
Määräraha 1999	30 000 mk (Yvy)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Olavi Lyly	p. 7312 2757
	Juha Lahtela	p. 7312 2779
	Anna Forsbacka	p. 7312 2778
	Vesa Syrjälä	p. 7312 2797
	Mona Arnold	p. 7312 2679
	Eeva Pitkänen	p. 7312 2676

Katupölytorjunnan nykytilanteen selvittäminen, käytössä olevat puhdistusrutiinit ja niiden vaikutukset katupölyn re-emissioon

Helsingin ilmanlaadun keskeisimpiä ongelmia on leijuva pöly, jonka pitoisuus etenkin keväisin ylittää ilmanlaadun raja-arvot. Suurin hengitettävien hiukkasten lähde on autoliikenteen aiheuttama re-emissio. Ympäristökeskus on yhteistyössä HKR:n kanssa laatinut valmiussuunnitelman ilman hiukkaspitoisuuden raja-arvon ylittämistilanteille. Akuuttien toimenpiteiden lisäksi tulisi ennen kaikkea pyrkiä minimoimaan pölyä ennalta ehkäisevin toimenpitein ja tehokkain siivousrutiinein. Vaikka katujen puhtaanapitoa on tehostettu, kunnossapitotyön laatutaso vaihtelee melkoisesti kaupungin eri osissa.

Tavoitteena on selvittää käytössä olevien kunnossapitorutiinien vaikutus kohteen ilmanlaatuun ja siisteyteen. Selvityksessä luodaan seurantaverkosto, jolla saadaan todennettuun tietoon perustuva yleiskuva kaupungin katu- ja muiden liikennealueiden kunnosta, niiden hoidon tasosta ja sen vaihtelusta eri ajankohtina. Nykytilaselvitystä varten kirjataan kohteen perustiedot ja hoidon taso. Paremmalla pölyhallinnalla saavutettavia hyötyjä voidaan estimoida vain vertaamalla muutosta tunnettuun tasoon.

Pölytutkimus keskittyy vuonna 1999 tehostettuun tiedottamiseen, mm. Helsingin kaupungin pölyhallintasuunnitelmasta pidetään tiedotustilaisuus maaliskuun lopussa. Tutkimustoiminta siirretään vuoteen 2000, jolloin tutkimus alustavasti tehdään yhteistyönä Ilmatieteen laitoksen kanssa. Tarkoituksena on seurata katupölyn vähentämistoimenpiteiden vaikutusta.

Hankenumero	71004	
Tutkimuksen toteutusaika	1997 - n. 2000	
Määräraha 1999	10 000 mk (Ysy)	
Yhteistyö	HKR, YTV, Ilmatieteen laitos	
Tutkijat	Mona Arnold	p. 7312 2679
	Rauno Tolonen	p. 7312 2679
	Olavi Lyly	p. 7312 2757

Melutietokannan parantaminen

Melutietokanta on vuonna 1996 käyttöön otettu melulaskenta- ja -seuranta-järjestelmä, jonka avulla voidaan laskea melualtistujien määrä Helsingin kaupungin alueella sekä arvioida maankäytön ja liikennesuunnitelmien vaikutusta suunnittelualueen melutilanteeseen. Järjestelmää voidaan käyttää myös melusteiden mitoitukseen. Tietokanta sisältää tiedot mm. väestöstä, liikenteestä, rakennuksista ja melusteistä. Tämän hetkiset tiedot ovat vuodelta 1993.

Tavoitteena on saattaa melutietokannan tiedot ajan tasalle. Päivittäminen tapahtuu yhteistyössä Ksv:n liikennesuunnitteluosaston tietokannan toimittaneen konsultin edustajan ja ympäristökeskuksen kesken. Tavoitteena on saada ajan tasalla olevaa tietoa Helsingin melutilanteesta sekä saada tietokanta palvelemaan alkuperäistä tarkoitustaan, olemaan helppokäyttöinen apuväline melutilanteen jatkuvassa seurannassa. Työn tuloksena saatava tieto voidaan julkaista raporttina vuoden 2000 aikana.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (Ysy)	
Yhteistyö	Konsultti	
Tutkijat	Sari Kettunen	p. 7312 2686
	Juha Lahtela	p. 7312 2779

VESI

Meri, purot, uimavesi, juomavesi

Helsingin merialueen sedimentit: näytepankin perustaminen ja häirtä-aineiden kartoittaminen

Helsingin merialueilta on viime vuosina löydetty mereen haudattuja ongelmajätteitä, mm. Pihlajasaaren ja Seurasaaren myrkkytynnyrit. Yleisen häirtä-ainekuormituksen vaikutuksia ei tunneta.

Tutkimuksessa kerätään Helsingin merialueen sedimenteistä edustava näytepankki ja kartoitetaan sedimenttien häirtä-ainepitoisuuksia (metallit, PCB ym).

Hankenumero	71006	
Tutkimuksen toteutusaika	1997 - 2000	
Määräraha 1999	10 000 mk (YI)	
Yhteistyö	Uudenmaan ympäristökeskus	
Tutkijat	Tapio Norha	p. 7312 2620
	Seppo Ahonen	p. 7312 2660

Matkustajalauttojen uimaveden laatu

Matkustajalauttojen uima-altaiden ja porealtaiden veden laatu on usein huono. Tästä aiheutuu erilaisia infektioitauteja ja valituksia ympäristökeskukseen. Tavoitteena on selvittää systemaattisesti veden laatu ja siihen vaikuttavat tekijät, jotta tilanne voidaan korjata.

Hankenumero	(71022)	
Tutkimuksen toteutusaika	1996 - 1999	
Määräraha 1999	5 000 mk (julkaisukustannukset) (Yty)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Antti Pönkä	p. 7312 2710
	Stina Laine	p. 7312 2721
	Juhani Airo	p. 7312 2644
	Tuula Laakso	p. 7312 2783
	Seija Kalso	p. 7312 2630

Viikki-Vanhankaupunginlahti luonnonsuojelualue, Veden virtauksen mittaus- ja mallihanke

Tutkimus liittyy Viikki-Vanhankaupunginlahti: lintuparatiisi keskellä Helsinkiä - EU Life -projektiin, jonka yhtenä tavoitteena on selvittää vesipinnan laajentamisen tarve.

Tavoitteena on arvioida veden virtaamismekanismit mahdollisella ruoppaamisalueella sekä tuottaa matemaattinen vedenvirtausmalli, jonka avulla voidaan tarkemmin suunnitella ruopattava määrä ja arvioida ruoppaamisen vaikutukset ympäristölle.

Hankenumero	71026	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999	
Määräraha 1999	30 000 mk (Ysy)	
Yhteistyö	Suomen ympäristökeskus, Uudenmaan ympäristökeskus, Helsingin Satama, HKR	
Tutkijat	Juha Sarkkula, Suomen ympäristökeskus	
	Seija Malinen	p. 7312 2673
	Tiina Niikkonen	p. 7312 2909
	Pekka Kansanen	p. 7312 2600

Viikinojan kehittäminen

Tutkimuksen taustana on Viikin ekologisen asuinalueen kosteikkosuunnitelma. Tavoitteena on Viikinojan veden laadun ja määrien selvittäminen ja kosteikkojen luominen alueelle. Hanke kuuluu kaupunginkanslian vetämään ekologisen rakentamisen tutkimusprojektiin.

Hankenumbero	71007
Tutkimuksen toteutusaika	1997 - 1999
Määräraha 1999	5 042 mk (Vetu)
Yhteistyö	Ksv, HKR, HKV, Suomen ympäristökeskus, Uudenmaan ympäristökeskus
Tutkijat	Heikki Rinne, kaupunginkanslia Tapio Norha p. 7312 2620 Hannu Salonen p. 7312 2625

Töölönlahden kunnostus

Tehdään Töölönlahden saneeraussuunnitelma aikatauluineen ja etsitään toteuttaja.

Tavoitteena on ollut saada Töölönlahti uimakelpoiseksi vuoteen 2000 mennessä. Tämä jää kuitenkin todennäköisesti toteutumatta. Hanke on toistaiseksi ympäristökeskuksen osalta pysähdyksissä, ainakin vuoteen 2002 saakka.

Hankenumbero	(71008)
Tutkimuksen toteutusaika	1997 - 1999, Ymk:n osalta jatkuu n. v. 2002
Määräraha 1999	0 mk (Vetu)
Yhteistyö	HKR, HKV, Ksv
Tutkijat	Tarmo Pendolin, HKR Pekka Kansanen p. 7312 2600 Tapio Norha p. 7312 2620 Lauri Pesonen p. 7312 2619

Vantaanjoen virtaamamalli

Vantaanjoen tilaa seurataan varsin kattavasti, mutta vesimäärän mittaus eri tilanteissa kaipaa kehittämistä. SYKE on yhdessä UYK:n kanssa päättänyt rakentaa automaattisen mittausaseman ja rakentaa saatavissa olevien tietojen pohjalta Vantaanjoelle vesistömallin ja hydrologisen jokimallin, jonka avulla voitaisiin nykyistä paremmin selvittää mm. ainevirtaamia.

Hankenumbero	71009
Tutkimuksen toteutusaika	1996 - 2000
Määräraha 1999	2 000 mk (Vetu)
Yhteistyö	HKV, Suomen ympäristökeskus, Vantaanjoen vesiensuojeluyhdistys, Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntainliitto
Tutkijat	Leena Villa, Uudenmaan ympäristökeskus Tapio Norha p. 7312 2620

Vantaanjoen vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma

Vantaanjoen kehittämissuunnitelman mukaisesti perustettu työryhmä on päättänyt laatia Vantaanjoen varren kuntien vesihuollon alueellisen yleissuunnitelman. Ympäristökeskus on mukana yhteistyöryhmässä.

Tavoitteena on laatia Vantaanjoen vesistöalueen vesihuollon yleissuunnitelma.

Hankenumero	71058
Tutkimuksen toteutusaika	1999
Määräraha 1999	15 000 mk (Vetu)
Yhteistyö	Uudenmaan ympäristökeskus, Uudenmaan liitto, Vantaanjoen kunnat, Suunnittelukeskus
Tutkijat	Leena Villa, Uudenmaan ympäristökeskus Pekka Kansanen p. 7312 2600 Tapio Norha p. 7312 2620

Kaupunkipuron malli

Mätäjöen veden laadusta on tehty tutkimus vuosina 1995 - 1996. Tutkimuksen tuloksena on tehty esityksiä veden laatuun tähtäävien toimenpiteiden toteuttamiseksi. HKR ja HKV ovat yhteistyössä selvittäneet, miten veden laatuun vaikuttavia parannuksia voidaan tehdä. Kesällä 1998 aloitettiin laimennusveden johtaminen Mätäjokeen, mutta sateinen kesä sotki seurannan. Tutkimusta ja laimennusveden johtamista jatketaan vielä kesällä 1999. Vertailumateriaalina käytetään Mellunkylänpuroa ja Tapanilanpuroa. Tutkimustulosten pohjalta tehdään raportti vuoden 2000 aikana.

Tavoitteena on selvittää Helsingin purojen veden laadun vaihtelumalli ja etsiä laadun parantamiseen soveltuvia keinoja.

Hankenumero	(71059)
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 2000
Määräraha 1999	0 mk (Vetu)
Yhteistyö	-
Tutkijat	Olli Ruth, Helsingin yliopisto Tapio Norha p. 7312 2620 Lauri Pesonen p. 7312 2619 Tapio Riiheläinen p. 7312 2650

Rantavyöhykkeen vesikasvillisuuden kartoitus

Rantojen vesikasvillisuus heijastaa veden likaantumisasetta. Kartoitus kuuluu kaupungissa tehtäviin nk. määrävuosiselvityksiin, jotka tehdään viiden vuoden välein. Tutkimuksessa kartoitetaan uposversoiset vesikasvit ja makrolevät.

Tavoitteena on merialueen vesikasvillisuuden tilan kartoitus. Tutkimusalueella on sovittu painotettavaksi länteen ja merelle päin (Katajaluoto, Gåsgrundet).

Hankenumero	(71034)
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999
Määräraha 1999	16 000 mk (julkaisukustannukset) (Vetu)
Yhteistyö	HKV
Tutkijat	Ilkka Viitasalo p. 7312 2683

MAA

Maankäyttö, ympäristövaikutukset, saastunut maa

Vanhojen täyttöalueiden ympäristövaikutusten tutkiminen (tavallisimpien haitta-aineiden ja syanidien osalta)

Vanhat täyttömaa-alueet sisältävät usein jätteitä, joista voi kulkeutua haitta-aineita ympäristöön. Aineiden laatu ja määrä selvitetään maa- ja vesinäyttein. Tavoitteena on kartoittaa vanhimmat merkittävät täyttöalueet ja selvittää kaasulaitosten syanidijätteiden sijoituspaikat sekä selvittää näiden alueiden ympäristövaikutukset maaperään ja vesiin.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (Yvy)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Antti Salla	p. 7312 2772

Pesulakiinteistöjen kartoitus ja pohjavesitutkimus (Tali, Ormuspelto ja Vuosaari)

Pohja- ja orsivesinäytteisiin perustuva tutkimus alueilla, joilla on havaintoja tai epäilyjä liuottimista. Jatkoa vuoden 1989 selvitykselle, jossa tehtiin karkea kartoitus Talin, Ormuspellon ja Vuosaaren kohteista. Tavoitteena on selvittää orsi- ja pohjavesien liuottimien pitoisuudet, lähteet ja kulkeutumissuunnat alueilla taustaksi maankäytön suunnittelulle, mahdolliselle kunnostukselle ja riskinarviolle.

Hankenumero	71037	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999	
Määräraha 1999	30 000 mk (Yvy)	
Yhteistyö	Kiinteistövirasto/Geo	
Tutkijat	Antti Salla	p. 7312 2772

Pasilan kaatopaikan seuranta

Pasilan entisen kaatopaikan (1949 - 1963) alueella on toimisto- ja työtiloja sekä VR:n varikkotoimintaa. Alueen pohja- ja pintavesien laatua on tarkkailtu vuodesta 1996 lähtien.

Vesien laatua tutkitaan edelleen, ja tavoitteena on selvittää tarvittavan tarkkailun laajuus. Jatkossa on tarkoitus selvittää kaatopaikasta aiheutuvat ympäristövaikutukset, niiden vähentämismahdollisuudet ja kiireellisyys sekä arvioida kunnostustarve.

Hankenumero	(71011)	
Tutkimuksen toteutusaika	1996 - 2000	
Määräraha 1999	0 mk (Yvy)	
Yhteistyö	Ympäristökeskuksen ympäristölaboratorio	
Tutkijat	Katarina Leminen	p. 7312 2759

Maunulan ja Haagan entisten ampumaratojen maaperätutkimukset

Entisillä ampumarata-alueilla on lyijyä myös ampuma-alueiden ulkopuolella (haulikkoammunta). Haagan ampumarata sijaitsi nykyisellä kerrostaloalueella, jossa on myös kaksi päiväkotia. Maunulan ampumarata sijaitsi nykyisellä virkistysalueella. Ampumaratatoiminnasta maaperään joutuu lyijyä, joka on terveydelle haitallista, etenkin lapsille.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää lyijysaastumisen laajuus taustaksi maankäytön suunnittelulle, mahdolliselle kunnostukselle tai riskinarvioille.

Hankenumero	(71038)	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999	
Määräraha 1999	0 mk (Yvy)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Antti Salla	p. 7312 2772

Maaperän haitta-aineiden taustapitoisuustutkimukset

Helsingin maaperässä esiintyy poikkeavia haitallisten aineiden pitoisuuksia verrattuna Suomen muihin osiin. Tavallisimpien haitta-aineiden taustapitoisuustutkimus valmistuu, ja siitä tehdään raportti vuonna 1999. Maaperänäytteet on otettu ja analysoitu vuosina 1996 ja 1997. Tutkimusta laajennetaan koskemaan myös pestisidejä, liikenneväylien läheisiä alueita ja MTEB:tä vesissä.

Tavoitteena on selvittää haitallisten aineiden taustapitoisuudet Helsingissä ja saada käsitys haitta-aineiden tasaisesta levinneisyydestä (luonto- ja ilmaperäinen) maassa sekä bensiiniperäisen MTEB:n levinneisyydestä pohja- ja pintavesissä.

Hankenumero	(71014)	
Tutkimuksen toteutusaika	1996 - 2000	
Määräraha 1999	10 000 mk (julkaisukustannukset) (Yvy)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Antti Salla	p. 7312 2772

Kerrostalojen piha-alueiden PCB-pitoisuuksien selvittäminen

Ruotsissa tehdyissä tutkimuksissa on todettu suuria PCB-pitoisuuksia sekä saumausmassoissa että rakennusten maaperässä, betonissa ja sisäilmassa. Koska samantyyppisiä saumausmassoja on käytetty myös Suomessa elementtirakennusten saumauksissa, katsottiin aiheelliseksi selvittää saumausmassojen PCB:n mahdollisesti aiheuttaman ongelman laajuutta Helsingissä. Tavoitteena oli mm. laatia korjaustoissa tarvittavat menettelyohjeet. Selvityksestä julkaistiin raportti vuonna 1998.

Elementtitalojen saumausmassojen vaihtotilannetta ja pihojen maaperän PCB-pitoisuutta ei tunneta vielä riittävän tarkasti.

Tavoitteena on kartoittaa Helsingissä 1950 - 1970 -luvulla rakennetut elementtirakennukset. Samalla selvitetään saumausmassojen ikä ja vaihtotilanne. PCB:n leviämistä piha-alueilla selvitetään maaperänäytteistä.

Hankenumero	(71040)	
Tutkimuksen toteutusaika	1997 - 1999	

Määräraha 1999	10 000 mk (julkaisukustannukset) (Yvy), ei tarvita
Yhteistyö	-
Tutkijat	Merja Kurki-Suonio p. 7312 2753 Eija-Leena Ranta p. 7312 2748

Pohjavesialueiden riskikartoitus

Helsingissä on kuusi pohjavesialuetta, joista neljän alueen veden laatuun ja määrään vaikuttavia riskitekijöitä selvitetään. Kaksi aluetta on puolustusvoimien hallussa.

Tavoitteena on selvittää Vuosaaren, Vartiokylänlahden ja Tattariharjun (luokka I) sekä Kallahden (luokka III) pohjavesialueiden geologiaa, rakennetta, veden laadun tarkailua ja kartoittaa niiden riskikohteita. Tuloksista tehdään raportti.

Hankenumero	71054
Tutkimuksen toteutusaika	1999
Määräraha 1999	40 000 mk (Yvy)
Yhteistyö	Ksv, konsultti
Tutkijat	Antti Salla p. 7312 2772 Terhi Svanström p. 7312 2901

Saastuneiden maiden kunnostuskohteiden priorisointi

Ympäristökeskuksessa on valmistunut alustava kartoitus maaperää liikaavista riskikohteista (Virpi Salo, selvityksiä 4/98). Ympäristöohjelmaan 1999 - 2002 kirjattiin toimenpiteiksi selvityksen jatkaminen pitkän tähtäimen kunnostusohjelman pohjaksi.

Tavoitteena on tarkentaa tehtyä esikartoitusta saastuneiden kohteiden ja niiden kunnostuksen kiireellisyyden määrittelemiseksi. Selvitys aloitetaan vuonna 1999 ympäristökeskuksen rahoituksella, ja sitä jatketaan kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston rahoituksella (yht. 100 000 mk) vuonna 2000.

Hankenumero	71057
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000
Määräraha 1999	50 000 mk (Ysy)
Yhteistyö	Kkansl, Kiv, Ksv
Tutkijat	Eeva Pitkänen p. 7312 2676 Katarina Leminen p. 7312 2759

LUONTO

Monimuotoisuus, kuluminen

Helsingin ympäristöhistoria -kirjahanke

Näkökulmia ihmisen ja ympäristön vuorovaikutukseen 100 vuoden ajalta

Helsingin ympäristöhistoria -kirjahankeen tavoitteena on osoittaa, että myös kaupungilla, sen ympäristöllä, pilaantumisella ja suojelulla, on oma merkittävä historiansa. Haaste on kansainvälisestikin huomionarvoinen: Helsingistä voi tulla

ensimmäinen eurooppalainen kaupunki, jolla on esittää omasta ympäristöhistoriastaan laaja ja monipuolinen kuvaus yksissä kansissa.

Tavoitteena on koota juhlavuodeksi 2000 olemassa olevasta ja uudesta tiedosta kiinnostava, tieteellisesti korkeatasoinen yleisesitys Helsingin ympäristöhistorian eri teemoista ja näkökulmista. Kirja keskittyy viimeisten 100 vuoden jaksolle, mutta tarvittaessa perspektiiviä voi hakea kauempaakin.

Hankenumero	71044
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999
Määräraha 1999	60 000 mk (Yj)
Yhteistyö	Tieke
Tutkijat	Simo Laakkonen ja Harry Schulman, Tieke Pekka Kansanen p. 7312 2600

Ecoplan-Viikin alueen luontotutkimukset, jatkohanke Luontotiedon hallintajärjestelmä kaupunkisuunnittelussa

Kaupunkirakentamisen seurauksena luontoalueet supistuvat ja muuttuvat toisistaan eristyneiden saarekkeiden mosaiikiksi. Saarekkeisiin syntyy alkuperäisestä poikkeava, mutta vakiintunut kaupunkiluonnon eliöyhteisö. Viikin muuttuvissa oloissa on mahdollista tehdä edustava tutkimus eliöyhteisön muutoksista.

Tutkimuksen tarkoituksena on seurata rakentamisen aiheuttamia ympäristömuutoksia pitkällä aikavälillä. Tavoitteena on selvittää kasvillisuudessa ja eläinlajistossa tapahtuvat muutokset ja muutoksiin johtavat syyt, esim. eristyminen, kulutus, käyttöpaine jne. Tutkimuksessa kerättävää tietoa käytetään kaupunkiluontoon kuuluvien, alkuperäisestä luonnosta syntyneiden alueiden hoidon ja käytön suunnittelussa.

Viikissä tehdään kasvillisuuden peruskartoitus ruutumenetelmällä, ja tiedot siirretään tallennusohjelmaan, josta niitä voidaan edelleen siirtää tietokantoihin analysoitavaksi tai niistä voidaan tehdä erilaisia karttatulosteita.

Tavoitteena on lajiston monimuotoisuuden huomioonottaminen kaupunkisuunnittelussa ja subjektiivisuuden vähentäminen päätöksenteossa sekä työvälineen saaminen maankäyttöpäätösten vertailuun. Tutkimuksessa arvioidaan kaupunkibiotoopit numeerisesti vertailua varten. Tavoitteena on myös luontotietojen yhdisteltävyys muiden tietokantojen kanssa ja helppo päivitettävyys sekä tiedon tuominen kaikkien tarvitsijoiden ulottuville tietoverkkojen kautta. Lisäksi tavoitteena on ympäristötiedon levittäminen ja käyttökelpoisuus koulutuksessa. Luontotieto on paikkatietoa: sen käsiteltävyys paikkatieto-ohjelmien (GIS) avulla on tärkeää.

Hankenumero	71039
Tutkimuksen toteutusaika	1997 - 2000
Määräraha 1999	30 000 mk (Yj)
Yhteistyö	Ksv, HKR, Kkansl, Metsätähti Oy, Helsingin yliopisto, Suomen Akatemian biodiversiteettitutkimusprojekti
Tutkijat	Pertti Ranta, Metsätähti Oy Mikko Siitonen, Helsingin yliopisto Erkki Laurikeinen, Helsingin yliopisto Seppo Mäkinen, Helsingin yliopisto

Luontotietojärjestelmä-projektin valmistelu

Ympäristökeskuksessa suunnitteilla olevaan luontotietojärjestelmään on tarkoitus koota ajan tasalla olevaa, kattavaa tietoa Helsingin luonnosta, mm. ympäristönsuojelun, kaupunkisuunnittelun ja luonnonhoidon suunnittelun tarpeisiin. LTJ:n kehittäminen on yksi kaupungin ympäristöohjelman 1999 - 2002 tavoitteista.

Tavoitteena on luontotiedon siirtäminen sähköiseen muotoon, jolloin se on helpommin käytävissä ja päivitettävissä.

Hankenumero	71055	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - n. 2000	
Määräraha 1999	30 000 mk (Ysy)	
Yhteistyö	Konsultit	
Tutkijat	Camilla v. Bonsdorff	p. 7312 2680
	Tiia Stén	p. 7312 2685
	Erja Moisiola	p. 7312 2671
	Kaarina Heikkonen	p. 73121
	Matti Koivula	
	Helena Pietilä	
	Tuuli Ryhänen	

Östersundominlahtien kasvillisuuskartoitus

Talosaaren alueesta on tehty rauhoitusesitys sekä hoito- ja käyttösuunnitelma. Niiden pohjalta on tultu siihen tulokseen, että Östersundominlahdille täytyy tehdä tarkempi kasvillisuuskartoitus.

Tavoitteena on selvittää kasvillisuus ainakin tulevilta laidunniityiltä sekä tulevaisuudessa mahdollisesti ruopattavilta alueilta. Tavoitteena on, että sekä linnustoltaan että muulta luonnoltaan hieno luonnonalue myös kasvistoltaan säilyy ja kehittyy mahdollisimman monipuolisena.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - n. 2000	
Määräraha 1999	20 000 mk (Ysy)	
Yhteistyö	HKR, WWF	
Tutkijat	Seija Malinen	p. 7312 2673

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi

Vuonna 1997 voimaan tulleen luonnonsuojelulain tavoitteena on suojella tiettyjä arvokkaita luontotyyppjä. Helsingissä aloitettiin kyseisten luontotyyppien kartoittaminen vuonna 1998, jolloin käytiin läpi pääosa manner-Helsingistä (Helsingin kaupungin ja valtion maat). Lain mukaisia kohteita löytyi 10 kpl.

Tavoitteena on vuonna 1999 selvittää Helsingin saaristossa olevat luonnonsuojelulain mukaiset luontotyyppikohteet ja saattaa ne kaupungin muiden virastojen tietoon.

Hankenumero	71056	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	37 815 mk (Ysy)	

Yhteistyö	-	
Tutkijat	Seija Malinen	p. 7312 2673
	Tiia Stén	p. 7312 2685
	Ilkka Viitasalo	p. 7312 2683

Helsingin eläinatlus

Kaupungin tutkimusohjelmassa olleen ja vuonna 1996 käynnistetyn Helsingin eläimistön kartoituksen jatkaminen. Pääpaino on lajien esiintymisen selvittämisessä. Helsingin eläimistön historiaa on myös selvitetty vuosilta 1850 - 1980, ja siitä tehdään julkaisu vuonna 1999. Pesimälinnustoselvityksestä julkaistiin raportti vuonna 1998.

Vuonna 1998 eläimistön tutkimista jatkettiin seuraavasti: keväällä ja syksyllä kartoitettiin nisäkkäät, sammakkoeläimet ja matelijat, kesällä ja syksyllä hyönteiset (lähinnä perhoset) ja pikkunisäkkäät (koepyyntit). Tietoa kerättiin myös suurelta yleisöltä. Suuren yleisön tavoittamiseksi järjestettiin tiedotuskampanja. Tavoitteina oli saada käsitys tämän hetkisestä eläinlajistosta ja niiden levinneisyydestä, edistää ympäristötietoisuutta ja luonnon arvostusta kaupungissa sekä saada tietoa Helsingin alueista ja ympäristön tilasta yleisesti hyödynnettäväksi kaupungin suunnitteluun ja alueiden hoitamiseen.

Vuonna 1999 tavoitteena on työn jatkaminen etenkin matelijoiden ja sammakkoeläinten osalta (tehostettu aineiston keruu) sekä nisäkästietojen täydentäminen, lintutietojen muokkaaminen luontotietojärjestelmään sopivaksi (digitaaliseen karttamuotoon) ja jatkotutkimusten suunnittelu mm. hyönteisten osalta.

Jatkotutkimukset mm. hyönteisten osalta on tarkoitus toteuttaa vuonna 2000.

Hankenumero	71027	
Tutkimuksen toteutusaika	1996 - n. 2001	
Määräraha 1999	40 000 mk (Ysy)	
Yhteistyö	Konsultti, Helsingin yliopiston populaatiobiologian osasto, helsinkiläiset luontoharrastajat ja -yhdistykset (mm. Tringa ry ja Helsy)	
Tutkijat	Camilla v. Bonsdorff	p. 7312 2680
	Erja Moisiola	p. 7312 2671
	Kaarina Heikkonen	p. 73121
	Tiia Stén	p. 7312 2685
	Matti Nieminen	p. 7312 2237

ELINTARVIKKEET

Ruoka, ravitseminen, puhtaus

Makkaratutkimus

Grillimakkaroiden myynti on erittäin voimakkaasti mainonnan tukemaa. Mainonnassa käytetään kuluttajansuojan kannalta arveluttavia ravitsemukseen ja koostumukseen liittyviä väittämiä. Yleinen mielenkiinto näiden väittämien todenperäisyydestä aiheuttaa kyselyjä.

Tavoitteena on tehdä grillimakkaroiden koostumus selvitys: kuiva-aine, rasva, proteiini, sidekudos, tuhka, laktoosi, suola ja natrium sekä selvittää säilytyksen vaikutus koostumukseen (kuivuminen). Lisäaineista tutkitaan fosfaatit, nitriitti ja nitraatti. Lisäksi selvitetään säilytysolosuhteet, lämpötila, pakkausmerkintöjen oikeellisuus sekä hinta/paino.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999	
Määräraha 1999	10 000 mk (julkaisukustannukset) (YI)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Ingrid Aminoff	p. 7312 2640
	Tuulikki Partanen	p. 7312 2706
	Aimo Kuhmonen	p. 7312 2688
	Raija Yksjärvi	p. 7312 2629
	Seppo Ahonen	p. 7312 2660

Biogeeniset amiinit kalassa, kalavalmisteissa ja soijakastikkeissa

Tärkeimpiin biogeenisten amiinien lähteisiin kuuluvat eräät kalat ja kalatuotteet, kuten tonnikala ja makrilli. Suurina pitoisuuksina biogeeniset amiinit aiheuttavat terveyshaittaa, äkillisen ruokamyrkytyksen lähinnä histamiinin aiheuttamana. Soijakastikkeet valmistetaan mikrobiologisella käymisprosessilla. Mikrobiprosesseihin liittyy usein biogeenisten amiinien muodostumista. Tavoitteena on selvittää myynnissä olevien kalatuotteiden ja soijakastikkeiden biogeenisten amiinien pitoisuudet.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1999	
Määräraha 1999	10 000 mk (julkaisukustannukset) (YI)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Pirjo Tikkanen	p. 7312 2666
	Antti Pönkä	p. 7312 2710

Pakattujen (vitaminoitujen) mehujen vitamiinipitoisuus

Viime aikoina markkinoille on tullut useita erilaisia pakattuja mehuja, joista useat ovat vitaminoituja joko C-vitamiinilla tai monilla eri vitamiineilla tai niiden esiasteilla. Kuluttajat ostavat näitä tuotteita niiden vitamiineihin liittyvien terveydellisten vaikutusten ja uskomusten vuoksi, minkä takia on tärkeää varmistaa todelliset vitamiinipitoisuudet.

Tavoitteena on selvittää pakattujen mehujen ilmoitettujen vitamiinipitoisuuksien paikkansapitävyys A- ja C- sekä mahdollisesti E-vitamiinien osalta. Lisäksi selvitetään vitamiinipitoisuuden säilymistä avaamattomassa pakkauksessa parasta ennen -päiväykseen asti ja avatussa pakkauksessa suositeltuun käyttöaikaan asti.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1999	
Määräraha 1999	10 000 mk (julkaisukustannukset) (YI)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Pirjo Tikkanen	p. 7312 2666
	Timo Vartiala	p. 7312 2656

Kouluruokailun laatu

Koululaisten ruoan ravitsemuksellista laatua ei ole analysoitu eikä näin ollen tunneta riittävästi. Myöskään kouluruokailun yleisyyttä käytännössä ei tunneta. Tutkimus on osa ympäristöohjelmaa 1999 - 2002. Tavoitteena on selvittää kouluruokailun ravitsemuksellista laatua laskenta- ja laboratoriotutkimuksin 50 koululaisen osalta.

Hankenumero	71024
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000
Määräraha 1999	65 025 mk (Yty)
Yhteistyö	Sosiaalivirasto, Helsinki Catering, opetusvirasto
Tutkijat	Antti Pönkä p. 7312 2710 Seppo Ahonen p. 7312 2660 Ingrid Aminoff p. 7312 2640 Anneli Liljeroos p. 7312 2697 Anne Nyberg p. 73121

Elintarvikehuoneistojen pintapuhtausprojekti

Elintarvikehuoneistojen niiden pintojen, joilla elintarvikkeita käsitellään, hygienian seurantaan ei ole vakiomenetelmää. Käytössä on useita menetelmiä: bakteeriviljely, ATP-osoitus ja erilaiset proteiini-osoitusmenetelmät. Nyt näitä verrataan standardoidusti elintarvikemyymälöissä ja ravintoloissa. Tavoitteena on valita pintapuhtauden seurantamenetelmistä se, joka on luotettavin ja ympäristökeskukselle parhaiten sopiva.

Hankenumero	71041
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 2000
Määräraha 1999	3 000 mk sekä julkaisukustannukset 5 000 mk (Yty)
Yhteistyö	-
Tutkijat	Pia-Carina Lindström Antti Pönkä p. 7312 2710 Anna Pitkälä p. 7312 2637 Päivi Rantti p. 7312 2690 Tuula Tarkkonen p. 7312 2721

Etnisten ravintoloiden ja ruokien riisi-glutamaattitutkimus

Etnisten ravintoloiden riisin käsittely johtaa ruokamyrkytysriskiin, samoin kuin kastikkeiden mahdollinen korkea glutamaattipitoisuus. Tavoitteena on tutkia riisin bakteeripitoisuudet ja kastikkeiden glutamaattipitoisuudet ravitsemisliikkeistä ja myymälöistä otetuista näytteistä.

Hankenumero	71047
Tutkimuksen toteutusaika	1999
Määräraha 1999	1 000 mk sekä julkaisukustannukset 5 000 mk (Yty)

Yhteistyö	-	
Tutkijat	Antti Pönkä	p. 7312 2710
	Anna Pitkälä	p. 7312 2637
	Pirjo Tikkanen	p. 7312 2666
	Hannele Huotari	p. 7312 2716
	Tiina Paavola	p. 7312 2698

Elintarvikehuoneistojen lämpötilakartoitus

Elintarvikkeiden säilytys oikeissa lämpätiloissa myymälöissä on niiden säilyvyyden kannalta olennaista. Vuosina 1993 ja 1994 toteutettiin järjestelmällinen tutkimus eri elintarvikkeiden säilytys- ja myyntitiloista. Tutkimukseen kuuluu aktiivinen neuvonta ja sen tehon seuranta. Vuonna 1998 toteutettiin tutkimuksen 3. jakso.

Tavoitteena on elintarvikkeiden oikeat kylmälämpötilat myymälöissä sekä neuvonnan tehon selvittäminen. Vuonna 1999 tutkimuksesta tehdään julkaisu.

Hankenumero	71042	
Tutkimuksen toteutusaika	1993 - 1999	
Määräraha 1999	5 000 mk (julkaisukustannukset) (Yty)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Teo Ilomäki	p. 7312 2704
	Antti Pönkä	p. 7312 2710

Sienten raskasmetallit

Raskasmetalliemiöot ja eräiden orgaanisten yhdisteiden pitoisuudet ilmassa ovat pienentyneet useista syistä. Sienet toimivat ympäristön haitta-aineiden indikaattorimatriisina.

Tavoitteena on tutkia sienistä raskasmetallit, 1 - 2 torjunta-ainetta ja 1 - 3 muuta orgaanista indikaattoria. Tietoa voidaan käyttää väestön informointiin Helsingin alueella kasvavien sienten syötävyydestä.

Hankenumero	71048	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	5 000 mk sekä julkaisukustannukset 5 000 mk (Yty)	
Yhteistyö	Helsingin yliopisto	
Tutkijat	Antti Järvinen	
	Antti Pönkä	p. 7312 2710
	Seppo Ahonen	p. 7312 2660

Omavalvonnan toteutuminen ja asenteet

Omavalvonta on pakollista elintarvikehuoneistoissa, mutta sen toimivuudesta ja henkilöstön asenteista ei tiedetä riittävästi.

Tavoitteena on tehdä otantana valituissa kioskeissa, myymälöissä ja ravintoloissa tarkastuksiin perustuva tutkimus omavalvonnan toimivuudesta sekä kyselytutkimuksen perusteella asenteista.

Hankenumero	71049	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	5 000 mk sekä julkaisukustannukset 5 000 mk (Yty)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Antti Pönkä	p. 7312 2710

Elintarvikemyymälöissä pakattujen juustojen laatu ja merkinnät

Ympäristöterveysyksikkö on aiemmin tutkinut elintarvikemyymälöissä pakattujen juustojen laatua ja pakkausmerkintöjä. Nyttavoitteena on kartoittaa tämän päivän tilanne.

Hankenumero	(71050)	
Tutkimuksen toteutusaika	1999	
Määräraha 1999	0 mk (Yty)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Teo Ilomäki	p. 7312 2704

KESTÄVÄ KEHITYS

Vaikuttaminen, arviointi, valvonta

Kestävän kehityksen indikaattorit

A-ryhmän keke-indikaattoreilla tarkastellaan kaupunkia ja sen toimintoja sekä niiden vaikutuksia kokonaisuutena. Kestävän kehityksen indikaattoreita on valmistellut asiantuntijaryhmä, jonka tuottama indikaattorikokoelma lähetetään keväällä 1999 laajalle kommenttikierrokselle virastoihin ja valituille asiantuntijatahoille. Indikaattoriehdotuksia hyödynnetään ja arvioidaan Helsingin PaikA-työssä. Lopullinen versio indikaattoreista saadaan kokoon vuoden 1999 loppupuolella.

Tavoitteena on, että indikaattoreiden seuranta tapahtuisi virastoissa kahden vuoden välein toimintakertomuksen tekemisen yhteydessä.

Hankenumero	(71403)	
Tutkimuksen toteutusaika	1995 - 1999	
Määräraha 1999	0 mk (PaikA)	
Yhteistyö	Useat virastot	
Tutkijat	Kari Silfverberg	p. 7312 2678

PaikallisAgenda-tutkimus/ Kestävyyssanalyysi

Vuonna 1998 tuli voimaan ympäristöministeriön ohje, joka koskee kaupungin ohjelmien ja suunnitelmien ympäristövaikutusten arviointia. Arviointiin velvoittaa yva-laki. Tavoitteena on toteuttaa kuntatason kokeilu- ja esimerkkiprojekti.

Hankenumero	71403	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	

21.5.1999

TUOH99.DOC

Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (PaikA)	
Yhteistyö	Tieke, Ksv, Kkansl	
Tutkijat	Kari Silfverberg	p. 7312 2678

PaikallisAgenda-tutkimus/ Elinkaaritutkimukset

Elinkaaritutkimusten tavoitteena on kartoittaa eri tuoteryhmiä ja toimintoja sekä selvittää, miten niiden aiheuttamaa ympäristöarastusta voitaisiin vähentää.

Hankenumero	71403	
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000	
Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (PaikA)	
Yhteistyö	Hankintakeskus	
Tutkijat	Kari Silfverberg	p. 7312 2678

Vihreä Hotelli

Lähitulevaisuuden tapahtumien seurauksena pääkaupunkiseudun matkailijamäärät lisääntyvät. Matkailuyrityksiä halutaan tukea ympäristöasioiden huomioon ottamisessa myöntämällä kriteerit täyttävälle yritykselle Vihreä Hotelli -tunnus.

Tavoitteena on luoda Vihreä Hotelli -tunnus pääkaupunkiseudulle.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999	
Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (Yj)	
Yhteistyö	Espoo, Vantaa, MEK, SHR, HRHL, Matkailutoimisto, ympäristöministeriö, ulkoministeriö, SOK, Suomen ympäristökoulutus Oy	
Tutkijat	Pekka Kansanen	p. 7312 2600
	Pauliina Jalonen	p. 7312 2674

Internet osallistumisen välineenä

Tutkimus palvelee Helsingin paikallisagenda 21 -prosessia osana uusien, jatkuvaluonteisten osallistumismuotojen kehittämistä. Tutkimuksessa tarkastellaan Internetin organisoimista osaksi yhteistoiminnallista suunnittelua. Tarkoitus on muodostaa kriteerit "hyvälle" Internet-osallistumiselle ja niiden avulla analysoida PaikA-prosessissa toteutettua Internet-osallistumista.

Tavoitteena on selvittää, miten järjestää Internet-osallistuminen niin, että se parhaiten edistää kansalaisosallistumista.

Hankenumero	71045	
Tutkimuksen toteutusaika	1998 - 1999	
Määräraha 1999	26 471 mk sekä julkaisukustannukset (Hy)	
Yhteistyö	-	
Tutkijat	Marika Lehtimäki	
	Anja Vallittu	p. 7312 2610

Ongelmajätteitä vastaanottavien yritysten asiakasrekisterien käyttö jätehuollon valvonnassa ja neuvonnassa

Valtakunnallisen jättesuunnitelman lähiajan tavoitteita ovat mm. ongelmajätteiden talteensaannin parantaminen pienteollisuudesta ja niiden hyödyntämisen lisääminen. Ongelmajätteiden vastaanottajien rekisterit sisältävät paljon tietoa yritysten jätekäyttäytymisestä. Tätä aineistoa on hyödynnetty valvonnassa ja neuvonnassa hyvin vähän. Ongelmajätteitä keräävät yritykset ovat luovuttaneet asiakastietojaan viranomaisten käyttöön.

Tavoitteena on testata rekisterien käyttökelpoisuutta valvontaa ja neuvontaa tarvitsevien yritysten kartoittamisessa ja itse valvonnan ja neuvonnan apuvälineenä.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	1999	
Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (Yvy)	
Yhteistyö	YTV	
Tutkijat	Hannu Arovaara	p. 7312 2769
	Seppo Kajaste	p. 7312 2754

Ympäristöasenteet

Tarve uuden ympäristöasennetutkimuksen tekemiseen on kirjattu Helsingin kaupungin tutkimusohjelmaan vuosille 1998 - 2000 (osa 13, hanke 15, sivu 69) sekä ympäristöohjelmaan. Tutkimus on tehty aiemmin kaksi kertaa yhteistyössä tietokeskuksen ja Tilastokeskuksen kanssa. Edellinen tutkimus ilmestyi vuonna 1995.

Tavoitteena on saada tietoa helsinkiläisten ympäristöasenteiden muutoksista vuosien 1989 ja 1994 tuloksiin verrattuna ja lisäksi kartoittaa helsinkiläisten suhdetta kaupunkiluontoon. Myös keke-indikaattoreihin liittyviä kysymyksiä tullaan esittämään.

Hankenumero	-	
Tutkimuksen toteutusaika	(1999) aloitetaan v. 2000	
Määräraha 1999	Tutkimusvaraukset (Ysy)	
Yhteistyö	Tieke	
Tutkijat	Markku Lankinen, Tieke Camilla v. Bonsdorff	p. 7312 2680

Suurtapahtumien ympäristövaikutukset

Helsinki on lähivuosina useiden suurtapahtumien näyttämönä. Suurtapahtumien yhteydessä on käyty vilkasta keskustelua mm. niiden ympäristövaikutuksista. Aihe on ajankohtainen myös muualla Suomessa sekä esim. urheiluharrastuksen piirissä.

Tavoitteena on selvittää tutkimustilanne ja lisätutkimustarve sekä valmistaa ohjeet suurtapahtumien ympäristövaikutusten selvittämiseksi.

Vuonna 2000 -tutkimus jatkuu teemalla "Tapahtumien Helsinki: tutkimus asukkaiden ympäristömielikuvista". Tavoitteena on selvittää tapahtumien aiheuttamien ympäristövaikutusten merkitystä sosiaalisten vaikutusten osatekijänä, erityisesti asukkaiden viihtyvyyden kannalta.

Hankenumero	-
Tutkimuksen toteutusaika	1999 - 2000
Määräraha 1999	25 000 mk (julkaisukustannukset) (Ysy)
Yhteistyö	Liv, Kiv, HKR, YTV
Tutkijat	Pauliina Jalonen p. 7312 2674

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 1997

4. **Heavy metals in brackish water biota - A literature review. - Raskasmetallit murtoveden eliöstössä; kirjallisuuskatsaus. - Helsinki-Tallinn Bioindicator Project**
5. **Helsingin autoliikenteen pakokaasupäästöt 1980 - 2015**
6. **Raastetutkimus 1996**
7. **Kalatutkimus 1996**
8. **Pohjavesiseminaarin 18.3.1997 raportti**
9. **Bengtsårin niittykasvillisuuden seuranta pysyvillä näytealoilla 1989 - 1996**
10. **Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelma 1994 - 1998: seurantaraportti 1997**
11. **Asiakirjojen/tiedon kulku ympäristöterveysyksikössä (raportti)**
12. **Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuohjeet**
13. **Ympäristökasvatuksen keinot ja vaikuttavuus. Seminaariraportti 1997**
14. **Marine Bioindicators off Helsinki and Tallinn. Report of the 5th Annual Knowledge Transfer Seminar Palmse Manor, Estonia, November the 11-12th, 1997. Helsinki-Tallinn bioindicator project.**

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 1998

1. **Taurian puiston luontopolku Pietarin ympäristöviikolla 1997.** Matti Nieminen, Jarmo Laine
2. **Helsingin kaupungin valmiussuunnitelma koskien liikenteen typpipäästöistä aiheutuvia vakavia ilmansaastetilanteita.** Rauno Tolonen ja Olavi Lyly
3. **Kivihiilivoimalaitosten palamisjätteiden sijaintikartoitus Helsingin alueella.** Mika Ruotsalainen
4. **Maaperää liikaavien riskikohteiden kartoitus. Laitosten osoitteita vuosilta 1946 - 1979.** Virpi Salo
5. **Kemiallisen pesulatoiminnan vaikutus maaperään Helsingin Kunnalliskodintiellä.** Esiselvitys. Reetta Pyrylä
6. **Purojen ja purovarsien merkitys ekokäytävänä Helsingissä.** Jere Malinen
7. **Selvitys ympäristökeskuksen sisäisen viestinnän nykytilasta.** Marika Kallio
8. **Helsingin itäisen merialueen kalliorantojen uposkasvillisuus vuonna 1997 - Vertailu vuosiin 1984, 1988 ja 1993.** Sini-Pilvi Saarnio
9. **Uuniruokien, keittojen ja kastikkeiden suolapitoisuus - analysoidun ja laskennallisen pitoisuuden vertailua.** Virve Raussi ja Ingrid Aminoff

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 1999

1. **Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelma 1994 - 1998. Seurantaraportti 1998.** Camilla v. Bonsdorff, Pirkko Pulkkinen, Rauno Tolonen, Mona Arnold, Hannu Arovaara, Eeva Pitkänen, Markku Viinikka, Ilkka Viitasalo, Seija Malinen, Kaisa Pajanen, Kari Silfverberg ja Sari Kettunen
2. **Helsingin seudun merialueen tarkkailu automaattisin ja perinteisin menetelmin vuonna 1998.** Katja Pellikka ja Hilikka Viljamaa
3. **Toimintasuunnitelma akuuttien katupölyhaittojen torjumiseksi.** Rauno Tolonen, Timo Paavilainen ja Mona Arnold
4. **Vuoden 1999 tutkimusohjelma.** Irene Rissanen (toim.)